

gewerkt wordt het al helemaal niet. Ter illustratie van deze blinde vlek kan het door Zwertbroek verwoorde verweer in het socialistische dagblad *Het Volk* dienen, waarin deze, mede namens Beversluis, de motieven van hun beider afscheid van de arbeidersbeweging verwoordt. Zwertbroek betoogt daarin "dat voor ons het 'sterft, gij oude vormen en gedachten' der 'Internationale' geen leeg woord is gebleven, maar dat wij ons bewust zijn geworden van het door de geschiedenis der laatste jaren onomstootelijk bewezen feit, dat de nieuwe wijn van heden en toekomst niet in de oude zakken van het verleden kan worden bewaard". Het moet toch duidelijk zijn, meent Zwertbroek, dat niet de S.D.A.P., maar Beversluis en hij "dus in waarheid gebleven zijn: voortrekkers der werkers, die op hun weg an-

dere voortrekkers ontmoeten en samen met hen thans ons geheele volk den weg wijzen naar een gelukkige toekomst."

Ideologisch gezwets van misleide geesten, uiting van grootheidswaan en zelfoverschatting, of – zo men wil – een levensgevaarlijke vernauwing van het politieke bewustzijn; alles

kan en mag men in principe uit dit citaat destilleren. Maar een volstrekt voorbijgaan aan zo'n persoonlijke verklaring – hoe gekleurd ook – wijst op een kortzichtige oppervlakkigheid van de kant van de geschiedschrijver, die haast associaties oproept met de beperkte blik van sommige door hem beschreven personen.

Zo'n kortzichtige oppervlakkigheid mag men Venema zéker verwijten als hij – nota bene in dezelfde paragraaf waarin hij Zwertbroeks verweer citeert – uitroept: "De ommezwaai (van Beversluis, gip) was zo verbijsterend en kwam ogenschijnlijk zo uit de lucht vallen dat we alleen kunnen spreken van duidelijk opportunisme." En met een onhistorische speculatie die kant noch wal raakt maakt Venema het nog erger, als hij in een suggestieve zin hierop laat volgen: "Hij (en dat is weerom Beversluis, gip) moet een fijn gevoel hebben gehad voor de mogelijkheden die de toekomst hem bood. Bovendien had rechts meer

geld en opdrachten te vergeven"... Zo lusten wij er nog wel een paar.

Laat er geen misverstand over bestaan: Beversluis was een querulant en een opportunist. En in een aantal gevallen gaat óók de stelling op, dat persoonlijke rancune de keus voor de NSB heeft vergemakkelijkt. Maar het is, juist omwille van de ernst van de zaak, riskant om, zoals Venema doet, rancune als "basiselement" van het nationaal-socialisme te benoemen en het daar dan verder bij te laten.

De mentaliteit van NSB-ers en andere landverraders in oorlogstijd afdoen als een puur psychisch defect van geïsoleerde individuen is een uiting van gevaarlijke gemakzucht. En dat is nu precies de fout waaraan Venema zich bij herhaling schuldig maakt. Gedreven als hij is om de onomstotelijke feiten boven water te halen, weekt hij zijn hoofdpersonen los van hun achtergrond, plaatst hij

Een bedelbrief van Eekhout – op kleine schaal verzonden naar vooroorlogse kennissen – ter begeleiding van gestencilde gedichtenbundels die hij schreef ten tijde van het hem na de oorlog opgelegde publicatieverbod: 'verkeerd gericht idealisme'.

Jan H. Eekhout: gefrustreerde schlemiel.

